

# Decembrie '89 Transferul revoluționar al puterii

■ ADRIAN-COSMIN CANAE

[„Dimitrie Cantemir“ Christian University]

Motto:

„Vom muri și vom fi liberi“

### Abstract

*Romanian Revolution of December 1989, represented a fierce struggle between the civilian population and the communist political class existing, as well as the Department of State Security at the time, having Nicolae Ceaușescu at the helm of state. After the bloody revolution of 1989, Romania's history is also marked by the transition from communist regime with, repression of individual freedom, monopartidist system, planned economy, to democracy with free market economy, freedom and freedom of speech. Certainly, it is the only revolution in Central and Eastern Europe, which has been the most violent system change, resulting in many deaths and wounded people.*

### Keywords

Romanian revolution; 1989; regime change; collapse of communism, establishment of democracy; Revolutionary transfer of power; political parties

### Preambul

Sfârșitul secolului XX a adus, odată cu prăbușirea comunismului în Europa de Est, o schimbare radicală – instaurarea democrației în locul regimurilor comunist – totalitare din țările-satelit ale Moscovei.

Au trecut 25 de ani de la Revoluția din România, care a constat într-un lung șir de proteste, manifestații ce au avut loc în țară, în zilele de 16-25 decembrie 1989, rezidând în lupte de stradă între demonstrații și forțele de ordine, soldate cu morți și răniți, ce au dus la căderea președintelui Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu.

Revoluția română din decembrie '89 a întruchipat expresia normală a hotărârii poporului nostru de a elimina pentru totdeauna regimul comunist – totalitar, și a înscris țara într-o nouă etapă istorică, promovând însușirile statului de drept, ale democrației și respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Scânteia declanșată la Timișoara – a fost începutul revoltei populare – care a cuprins în scurt timp orașele Transilvaniei, și s-a extins în aproape toată țara, populația sfidând organele represive; au conștientizat că a sosit clipa unei prefaceri a regimului existent. Revoluția a ajuns la apogeu în București

în după amiaza zilei de 22 decembrie 1989 forțându-l pe Nicolae Ceaușescu să abandoneze puterea.

Îleșirea populației în stradă în decembrie 1989, s-a produs pe fondul unei profunde nemulțumiri față de regimul comunist – în general, și în mod special – de politica economică și de dezvoltare prin urgentarea finalizării unor proiecte de construcții grandomane, impunerea unui regim dur de austeritate, destinat să permită României să-și achite în totalitate datoria externă.

Spre deosebire de ceea ce s-a petrecut în celelalte state din Europa de Est, unde înlocuirea regimului s-a produs ca urmare a unor „revoluții”, mai mult sau mai puțin de catifea, revoluția română a fost de departe cea mai violentă și brutală schimbare din blocul socialist. În situația răbufnirii debordante, a nemulțumirii populare, dictatura comunistă a încercat să contrapună poporului puterea armată, să o folosească alături de forțele de ordine, drept instrument, principal pentru a înăbuși orice acțiune protestatară. Spre onoarea ei, oștirea română n-a executat orbește ordinele criminale ale lui Ceaușescu, care-și vedea periclitată puterea. Intuind cursul evenimentelor, ea s-a alăturat din mers forțelor antidictatoriale și a devenit un factor de putere pe care s-a sprijinit, ulterior revoluția.<sup>1</sup>

### **Mitingul din 21 decembrie – Preambulul Revoluției**

Întors din Iran, Ceaușescu a ordonat primarului Capitalei să organizeze o mare adunare populară, în care populația să-și exprime azeziunea față de conducerea de partid și de stat. Vorbind din balconul Comitetului Central, devenit apoi celebru, despre cuceririle societății socialiste multilaeral dezvoltate, și marile realizări; în finalul discursului a înfierat manifestările huliganice, șoviniste, iredentiste din Timișoara, a făcut promisiuni cu măriri derizorii de salarii pentru oamenii muncii, însă populația nu mai asculta mesajele așa ca altă dată, era abătută și din ce în ce mai neîncrezătoare în retorica dictatorului.

În pofida organizării riguroase a mitingului, prin masarea multor forțe de ordine (miliție, securitate, gărzi patriotice, infiltrarea în mulțime a unor ofițeri acoperiți, adunarea populară a degenerat într-un haos, datorat în mare parte de zgomotul produs de o petardă și intonarea cântecului „Deșteaptă-te române” interzis în anii comunismului, de câteva zeci de persoane aflate în fața hotelului București, au dus la împrăștierea mulțimii, care deși panicată la început, s-a regrupat lângă hotelul Intercontinental într-o manifestație de protest, care ulterior, s-a transformat într-o adevărată revoluție.

După o întrerupere de câteva minute, Ceaușescu a reușit să-și reia discursul, care nu mai era coerent și nu mai interesa pe nimeni, de aceea finalul nu s-a mai repetat ca în alte ocazii.

Imediat, Ceaușescu i-a convocat pe generalul Milea – ministrul apărării, Iulian Vlad – ministrul Securității și Tudor Postelnicu – ministrul Internelor, că în sediul Comitetului Central se mută statul major, ce va acționa sub comanda sa nemijlocită, spunând că: „Vom apăra cauza, vom apăra socialismul cu arma în mână pentru că sântem într-un război mai greu decât cel împotriva hitlerismului. Deci, sântem în stare de război, și nu necesitate. Armata, internele, securitatea să-și facă datoria imediat”.<sup>2</sup>

<sup>1</sup> Arhivele Militare Române, Armata Română în Revoluția din Decembrie 1989, (București: Militară, 1998), 17.

<sup>2</sup> Ion Pitulescu, Ion Constantin, Marin Lazăr, *Șase zile care au zguduit România – Ministerul de Iterne în decembrie 1989 – Pledoarie pentru Istorie* – Volumul I, (București: S.C. „Lucaefărul S.A”, 1995), 168.

Degringoladei, din fața Comitetului Central, i-au urmat aproape instantaneu, formarea unor grupuri, care scandau lozinci anticeaușiste și care s-au îndreptat spre Piața Romană, Piața Unirii, Piața Rosetti.

## 21 decembrie Baricada – Cronica unei zile însângerate a capitalei

Ororile care au marcat Timișoara, și în special Piața Operei în 17 decembrie 1989 au fost desăvârșite cu mai mult patos la București în fatidica zi de 21 decembrie 1989, când toate forțele: Armata, Internele, Securitatea, au fost mobilizate pentru a face față demonstrațiilor uniți în aceeași cauză: de a lichida comunismul și pe liderul său care, a adus foame, frig, fiind spoliați de orice drepturi; s-au dezlănțuit toate trăirile oamenilor din ultimii ani, strigând cu o singură voce sloganuri ca: „Jos Ceaușescu”, „Jos dictatura”, „Timișoara plânge”.

Autoblindatele, la bordul cărora se aflau soldați ai armatei, au tras salve de avertisment, însă fără să atace populația. Cordoane de milițieni și trupe speciale ale Ministerului de Interne au blocat accesul spre bulevardul Magheru iar tunurile de apă ale pompierilor au intrat în acțiune împotriva mulțimii; au fost aduse elicopterele Ministerului de Interne, care au survolat fără să impresioneze pe nimeni.<sup>3</sup>

După mizeul nopții, începând cu ora 1, evenimentele s-au derulat în mod alert și au devenit dramatice, întrucât asupra străzii se trăgea din toate direcțiile din ordinul ministrului apărării naționale, astfel au rezultat multe victime prin strivirea cu tancurile, împușcare, maltratare etc.

Baricada de la Intercontinental, firavă la început va fi întărită de containere așezate în fața cordonului USLA, camioane, basculante, inclusiv o mașină a salvării, dar nu va rezista în fața tancurilor; mulțimea era înspăimântată udă de la tunurile de apă ale pompierilor și încerca să se adăpostească în stațiile de metrou, dar aici era întâmpinată de miliție și securitate, molestată și aruncată în dube cu destinația închisorii Jilava.

O singură mărturie a unui participant este elocventă, pentru a prezenta coșmarul acelor ore ce poate cumula cât zece la un loc. Pictorul Adrian Contici, rememorează acele clipe de groază de la Spitalul Colțea după miezul nopții: „Câțiva împușcați în cap, se sfârșesc în poartă. Spitalul este plin, răniții sunt dispuși pe culoare, medicii plâng și operează, surorile plâng și blestemă. Se așteaptă în orice clipă ca securiștii să dea buzna. Șoferul, vizibil șocat povestește cum a cărat cu Salvarea cele 36 de cadavre din fața Sălii Dalles. A trebuit să facă două drumuri. Îi confirmă că morții prezentau numeroase răni făcute cu baionetele. O infirmieră în vârstă, plângând în halat, vrea să iasă în stradă, o opresc spunându-i că nu are nici o șansă să scape vie”.<sup>4</sup>

## 22 decembrie – Deznodământul

Mulțimea înfuriată de atrocitățile văzute, se reorganizează pe străzile mai îndepărtate din centrul capitalei; este clar că lupta abia acum începe; cum ar fi liniștea dinaintea furtunii. Dimineața s-au alăturat manifestanților, muncitorii veniți în schimbul 1 de la marile platforme industriale, 23 august, Republica IMG, Pipera ș.a, astfel s-a format o uriașă coloană umană ce se va deplasa din puncte-

<sup>3</sup> *Caietele Revoluției*, Institutul Revoluției Române din decembrie 1989, No. 11(2007):23-24

<sup>4</sup> *Dosarele ale Revoluției*, Revista Tribuna, (1990), 25

le Bucureștiului înspre Piața Unirii via Universitate, unde se vedeau încă urmele masacrului din noaptea trecută – spre Comitetul Central.

Vasile Milea, ministrul apărării s-a sinucis în aceeași dimineață, iar Ceaușescu, a convocat de urgență Comitetul Politic Executiv al Partidului, dar nu s-a reușit să se ajungă la un consens în ceea ce privește tragerea în demonstranți ca o ultimă măsură disperată: Ceaușescu a decretat starea de necesitate pe întreg teritoriul țării, comunicatul a fost citit și reluat în mai multe rânduri de posturile naționale de radio și televiziune, apoi s-a anunțat știrea că Milea a fost un trădător, și de aceea s-a sinucis pentru a scăpa de consecințele actului său.

A fost numit verbal de către Ceaușescu ca ministru al apărării generalul Victor Atanasie Stănculescu, care a inițiat în acele momente tensionate un joc la două capete: pe de o parte, își arăta fidelitatea cuplului dictatorial, iar pe de altă parte, a informat ofițerii și trupa să dialogheze cu mulțimea și a ordonat în jurul orei 10 armatei să se retragă în cazărmi; în acest moment se poate demonstra că armata a fraternizat cu mulțimea.

Momentul morții, mai mult sau mai puțin controversate a ministrului apărării, Vasile Milea, a coincis în fapt cu înlăturarea lui Nicolae Ceaușescu din fruntea partidului comunist și al statului român; iar comanda Armatei să fie preluată cu ajutorul celor două servicii secrete KGB/GRU Interne de generalul Victor Stănculescu. O asemenea clipă, nu trebuia întârziată, ea trebuia să fie realizată doar printr-un asalt final al revoluționarilor asupra sediului C.C și înlăturarea lui Ceaușescu și a demnitarilor de partid din acesta.

În acest fel, generalul Victor Stănculescu, trebuie după cum s-a precizat anterior să asigure toate condițiile ca Ion Iliescu să-l succedă lui Nicolae Ceaușescu tot acestuia îi revine sarcina de a-l aresta și suprima fizic pe Nicolae și Elena Ceaușescu. De asemenea, el trebuie să-l înlătore pe alți demnitari de partid și de stat, cadre militare aparținând ministerului de interne inclusive departamentul securității statului, respective Ministerului Apărării Naționale, inclusive Direcția Informații Militare care ar putea împiedica sau deturna planul KGB/GRU al înlocuirii lui Nicolae Ceaușescu cu Ion Iliescu, precum și care ar putea dăuna intereselor URSS sistemului comunist în general.<sup>5</sup>

Disperat, după o încercare nereușită a liderului comunist de a se adresa mulțimii pentru a dezaproba actele de vandalism și terorism îndreptate de agenții străini asupra țării, Nicolae Ceaușescu împreună cu Elena Ceaușescu precum și Emil Bobu și Manea Mănescu au fugit cu un elicopter de pe acoperișul sediului Comitetului Central și după multe incidente Nicolae și Elena Ceaușescu au fost capturați la Târgoviște unde au fost și încarcerati, iar pe 25 decembrie 1989 a avut loc procesul instituit ad-hoc și execuția cuplului dictatorial.

În acest fel, s-a dorit curmarea atacurilor „teroriste”, și revenirea populației României la o stare de normalitate și de așteptare a viitorului an 1990 – începutul unui nou deceniu, cu mari speranțe în ceea ce privește afirmarea tuturor drepturilor fundamentale care au lipsit în toată perioada comunistă.

## **Transferul puterii politice – vidul de putere**

După fuga lui Ceaușescu se dezlănțuie un „iad”, dacă se poate spune în mod pozitiv acest lucru, lumea este într-o stare de agitație și euforie și începe să vandalizeze birourile Comitetului Central, în mod special al dictatorului și soției sale. Haosul

---

<sup>5</sup> Valeriu Mangu, *Înlăturarea lui Ceaușescu, Așa cum va fi fost*, (București: Semper Fidelis, 2011), 243

din București se extindea și asupra localităților din țară, unde au avut loc manifestații de susținere a revoluției și de protest față de regimul ceaușist și de solidaritate.

În această stare de efervescentă, s-au întâmplat incidente regretabile care au avut drept consecințe atacarea unor sedii de partid și de miliție, iar mulți lucrători ai internelor au fost linșați.

În acest timp Petre Roman citește de pe balconul C.C al P.C.R *declarația în trei puncte*, „*Frontului Unității Poporului*”, care este citită în jurul orei 15:00 la postul de radio și televiziune.

În după amiaza zilei de se conturează cei trei poli de putere:

- la Televiziunea Română unde deja se aflau Mircea Dinescu, Ion Caramitru, și personajul cel mai așteptat și important, sosit după ora 14:00, Ion Iliescu;
- la sediul C.C al P.C.R, unde erau pe de o parte revoluționarii pătrunși și pe de altă parte grupul lui Ilie Verdeț care au încercat să formeze un nou guvern dar după numai 20 de minute a căzut fiind huiduit de mulțime; aici putem remarca radicalizarea revoluționarilor care prin lozincile „Fără comunism, și Fără comuniști” au exclus din capul locului o formă cosmetizată a unui comunism cu față umană.
- în Ministerul Apărării, unde se afla generalul Victor Stănculescu.

Tot în aceeași seară mulțimea entuziastă, a pornit spre sediul televiziunii, pe care au cucerit-o cu sprijinul direct al tuturor lucrătorilor ai acestei instituții naționale. Reprezentanți ai revoluționarilor împreună cu redactorii televiziunii, cărora li s-au adăugat actori de frunte ai scenei bucureștene cum ar fi Ion Caramitru și alții, precum și poetul Mircea Dinescu care s-a afirmat de multă vreme prin activitatea sa împotriva regimului tiran, au efectuat prima transmisie liberă, cinstită, netruca-tă, prin care au anunțat întregului popor căderea dictaturii și izbânda democrației pe pământul scump al patriei. „Fraților, am învins!”. Sunt vorbele care au făcut înconjurul țării și nu numai. Au vorbit mulți care, în cuvinte emoționante, au făcut să tresalte inimile de bucurie, au făcut pe fiecare să se simtă mândru că este român, să se simte într-adevăr liber într-o țară liberă.<sup>6</sup>

În aceste momente, Petre Roman, împreună cu Mihai Montanu hotărâsc să instituie o proclamație către țară, dar nu a putut fi rostită datorită vacarmului de nedescris și atunci se hotărâsc să o citească la Televiziune, care între timp devenise liberă. Textul avea mai mult caracterul unei declarații politice care afirma alianța dintre revoluționari și armată, mesaj cu un puternic impact pentru conducerea armatei.

### ***Declarația poporului***

*Astăzi, 22 decembrie 1989, prin unitatea poporului și cu sprijinul direct al armatei noastre naționale, dictatorul Ceaușescu a fost înlăturat. În acest moment, poporul, alături de armată, cere ca puterea politică să fie preluată de instituții democratice alese de poporul liber. În numele populației Bucureștiului, care în aceste clipe manifestează în Piața Palatului și deține controlul asupra clădirii Comitetului Central, facem apel întregului popor să mențină calmul și ordinea publică pentru a permite organizarea vieții libere și democratice.<sup>7</sup>*

În sediul Televiziunii alături de generalii Voinea și Chițac însoțiți de studenți, a apărut și Ion Iliescu, în calitate de „lider” al României și care a dat citire comunicatului către țară al Frontului Salvării Naționale; un document care prin noua putere din România post-revoluționară, prin ideile și scopurile angajate avea să conducă țara noastră la un proces al modificărilor substanțiale din est-ul Europei.

<sup>6</sup> *Caietele Revoluției*, 11(2007): 23.

<sup>7</sup> Alex-Mihai Stoenescu, *Istoria Ioviturii de stat din România*, Vol 4 (București: Rao, 2012), 431

*Cetățeni și cetățene,*

*Trăim un moment istoric. Clanul Ceaușescu, care a dus țara la dezastru, a fost eliminat de la putere. Cu toții știm și recunoaștem că victoria de care se bucură întreaga țară este rodul spiritului de sacrificiu al maselor populare de toate naționalitățile și, în primul rând, al admirabilului nostru tineret, care ne-a rostit, cu prețul sângelui, sentimentul demnității naționale. Un merit deosebit îl au cei care ani de zile și-au pus în pericol viața protestând împotriva tiraniei.*

Se deschide o pagină nouă în viața politică și economică în viața României Frontul Salvării Naționale, care se sprijină pe Armata Română și grupează toate forțele sănătoase ale țării, fără deosebire de naționalitate, toate organizațiile și grupările care s-au ridicat cu curaj în apărarea libertății și demnității în anii tiraniei totalitare.<sup>8</sup>

Obiectivul primordial al Frontului Salvării Naționale este instaurarea democrației libertății și demnității poporului român. Din acest moment dispar toate structurile de putere: Guvernul, Consiliul de stat, precum și instituțiile sale.

### **Comunicatul oficial al C.F.S.N către țară din 22 decembrie 1989**

Întreaga putere de stat este preluată de Consiliul Frontului Salvării Naționale căruia i se va subordona Consiliul Militar Superior, care coordonează întreaga activitate a armatei și a unităților Ministerului de Interne care au trecut în subordinea MAPN.

Ca program, Consiliul Frontului Salvării Naționale își propune constituirea unei platforme-program în vederea înființării noii structuri politice având următoarele deziderate:

- abolirea rolului conducător al unui singur partid și statornicirea unui sistem democratic pluralist de guvernământ
- organizarea de alegeri libere în cursul lunii aprilie
- separarea puterilor, legislativă, executivă și judecătorească în stat și alegerea tuturor conducătorilor politici pentru unul sau cel mult două mandate
- restructurarea întregii economii naționale pe baza criteriilor rentabilității și eficienței
- restructurarea agriculturii și sprijinirea producției țărănești; oprirea distrugerii satelor
- reorganizarea învățământului românesc potrivit cerințelor contemporane.
- trecerea presei, radioului, televiziunii din mâinile unei familii despotice în mâinile poporului.
- respectarea drepturilor și libertăților minorităților naționale și asigurarea deplinei egalități în drepturi cu românii
- organizarea întregului comerț al țării, pornind de la cerințele satisfacerii cu prioritate a tuturor nevoilor cotidiene ale populației României
- întreaga politică externă a țării să servească promovării bunei vecinătăți, prieteniei și păcii în lume, integrându-se în procesul de construire a unei Europe unite, casa comună a tuturor popoarelor continentului
- promovarea unei politici interne și externe subordonate nevoilor și intereselor dezvoltării ființei umane, respectului deplin al dreptului și libertăților omului.<sup>9</sup>

În scopul eliminării imediate din legislația România a unora dintre legile și decretele emise de fostul regim dictatorial, acte normative cu un profund

---

<sup>8</sup> Aurel Perva, Carol Roman, *Misterele Revoluției Române*, (București, Răscruți de milenii, 1991), 31

<sup>9</sup> Aurel Perva, Carol Roman, *Misterele...*, 32-33

caracter nedrept și contrare interesele poporului român: Consiliul Frontului Salvării Naționale decretează.

1. Toate decretul prin care s-au acordat titluri și ordine lui Ceaușescu Nicolae și Ceaușescu Elena
2. Legea nr. 5/1969 privind înființarea, organizarea și funcționarea Consiliului Apărării Republicii Socialiste România
3. Legea nr. 58/1964 privind sistematizarea teritoriului și localităților urbane și rurale
4. Legea nr. 28/1977 privind normele de adresare în relațiile dintre cetățenii Republicii Socialiste România
5. Legea nr. 22/1981 privind obligația activiștilor de partid, de stat și al organizațiilor de masă și obștești, a cadrelor din conducerea unităților socialiste, a specialiștilor din agricultură din alte domenii de activitate de a locui în localitățile care își desfășoară activitatea
6. Legea nr. 3/1982 privind participarea cu părți sociale a oamenilor muncii din unitățile economice de stat la constituirea Fondului de Dezvoltare Economică
7. Hotărârea Marii Adunări Naționale nr. 5/1984 privind aprobarea Programului de alimentare științifică a populației
8. Decretul nr. 770/1966 privind reglementarea întreprinderii cursului sarcinii
9. Decretul nr. 68/1976 privind schimbarea domiciliului din alte localități în orașe declarate potrivit legii, orașe mari
10. Decretul nr. 56/1978 privind organizarea Comisiei centrale de partid și de stat pentru sistematizarea teritoriului și localitățile urbane și rurale
11. Decretul nr. 98/1983 privind regimul aparatelor de multiplicat, materialelor necesare reproducerii scrierilor și al mașinilor de scris<sup>10</sup>

### **Reînființarea partidelor politice**

După existența pluripartidismului până în anii 1948 au dat dovadă de un exercițiu al democrației, a început perioada, în care partidele istorice au fost închise de conducătorii comuniști. Perioada care a urmat evenimentelor din decembrie 1989, în care numeroase formațiuni politice s-au format mai ales în jurul unor personalități politice care ocupau vremelnice funcții de responsabilitate. Modalitatea de alegere a unor persoane neimplicate în viața politică înainte de decembrie 1989 a fost totuși o rezultantă a recrutării candidaților parlamentari sau a membrilor de partid.

După 42 de ani în București s-au înființat noile partide naționale, cu tradiție istorică, renăscute din propria cenușe, cum ar fi Partidul Social Democrat, Partidul Național Țărănesc Creștin și Democrat, Partidul Național Liberal.

De asemenea, au luat ființă alte partide având ca doctrină – naționalismul, cum ar fi Partidul România Mare avându-l în frunte pe Corneliu Vadim-Tudor, Partidul Unității Naționale Române, Partidul Democrat Agrar din România și ultima formațiune importantă de pe eșichierul politic în acea perioadă a fost Uniunea Democrată a Maghiarilor din România; ea a fost fondată de fostele elite comuniste de origine maghiară.<sup>11</sup>

---

<sup>10</sup> Monitorul Oficial, nr.1, 22 decembrie 1989

<sup>11</sup> [http://www.historia.ro/exclusiv\\_web/general/articol/formarea-partidelor-politice-1989](http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/formarea-partidelor-politice-1989), accesat în data de 14.12.2014

## Concluzii

Evidențierea unei identități politice și ideologice a partidelor a fost faptul că acestea au acționat ca factori pentru a obține guvernarea și nu ca factori ce doresc introducerea unei anumite strategii de guvernare. În acest sens, programele lor nu conțineau idei și proiecte, în care membrii respectivelor partide credeau, sau să le respecte pentru a le folosi în avantaj propriu.

O luptă dată pentru excluderea celei mai detestate dictaturi din istoria țării noastre, urmare firească a comunismului, sistem străin poporului român; a fost o luptă de sânge, jertfă și curaj suprem pentru instaurarea democrației pe care noi românii am dorit-o cu ardoare; din păcate, ea s-a făcut cu împușcături, tunuri și tancuri.

După acest ceas al istoriei care a rămas încremenit în ziua de 22 decembrie 1989, iată că, după finalul ei din 25 decembrie 1989 odată cu execuția soților Ceaușescu și-a făcut apariția o nouă speranță pentru România respectiv debutul și reimplementarea democrației post-comuniste după modelul european.

În contextul postrevoluționar, pentru a păși pe o cale democratică, europeană s-au impus firesc, primele alegeri libere după 41 de ani de regim comunist care au avut loc în luna mai 1990.

Revoluția Română din decembrie '89 a reprezentat de asemenea și o luptă pentru democrație și libertate dintre cetățenii români și clasa politică comunistă, câștigată cu greu de către români cu prețul a multor morți.

Concluzionând, regimul comunist fiind un sistem totalitar a cunoscut foarte multe orori; teamă, frică, teroare, el fiind un sistem represiv experimentat de România și importat din Uniunea Sovietică.

## BIBLIOGRAFIE

Surse primare:

Arhivele Militare Române, *Armata Română în Revoluția din Decembrie 1989*, Editura Militară, București, 1998

MANGU, Valeriu, *Înlăturarea lui Ceaușescu, Așa cum va fi fost*, Editura Semper Fidelis, București, 2011

PERVA, Aurel; ROMAN, Carol, *Misterele Revoluției Române*, Editura Răscruți de milenii, București, 1991

Coordonator: PITULESCU, Ion; CONSTANTIN, Ion, LAZĂR, Marin, *Șase zile care au zguduit România – Ministerul de Iterne în decembrie 1989 – Pledoarie pentru Istorie – Volumul I*, (București: S.C. „Lucașul S.A”, 1995)

STOENESCU, Alex-Mihai, *Istoria loviturii de stat din România*, Vol 4 Editura Rao, București, 2012

### Surse secundare

Caietele Revoluției, București: Institutul Revoluției Române din decembrie 1989, No. 11(2007)

Dosarele ale Revoluției, Ed. Revista Tribuna, Cluj, 1990

Monitorul Oficial an I nr.1, 22 decembrie 1989

### Resurse online

[http://www.historia.ro/exclusiv\\_web/general/articol/formarea-partidelor-politice-1989](http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/formarea-partidelor-politice-1989)